

Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.19(043.2)

ZAMFIR Vasile

**INSTITUȚIA ÎNVINUirii
ÎN PROCESUL PENAL**

Specialitatea: 554.03 – Drept procesual penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei Drept Public a Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova.

Conducător științific:

RUSU Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar

REFERENȚI OFICIALI:

1. **GHEORGHITĂ Mihai**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **OSOIANU Tudor**, doctor în drept, conferențiar universitar

COMPONENȚA CONSILIULUI ȘTIINȚIFIC SPECIALIZAT:

1. **ULIANOVSKI Xenofon, președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **BERLIBA Viorel, secretar științific**, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
3. **CUȘNIR Valeriu**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **SEDLIȚCHI Iurie**, doctor în drept, profesor universitar
5. **ROMAN Dumitru**, doctor în drept, conferențiar universitar
6. **GOLUBENCO Gheorghe**, doctor în drept, conferențiar universitar
7. **ALECU Gheorghe**, doctor în drept, conferențiar universitar, România

Susținerea va avea loc la data 30 iunie 2018, ora 10:00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 34.554.03-04 din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova (MD-2012, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pîrcălab, 52, aud. 214).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și la pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 29 mai 2018.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
dr. hab., conf. univ.

BERLIBA Viorel

Conducător științific,
dr., conf. univ.

RUSU Vitalie

Autor:

ZAMFIR Vasile

© ZAMFIR Vasile, 2018

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Potrivit dispozițiilor constituționale în statul de drept, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și garantate [23]. Prevederile constituționale impun necesitatea creării unor mecanisme eficiente, pe măsură să asigure fiecărui cetățean posibilitatea de a pleda pentru apărarea și restabilirea drepturilor și libertăților contra oricăror limitări și încălcări de lege. Lipsa răspunderii penale a persoanelor care au comis infracțiuni complică esențial situația criminogenă din țară, face dificil procesul de stabilire a adevărului în cauzele penale, restabilirea drepturilor și intereselor lezate, când, de la caz la caz, se pune în pericol securitatea participanților la proces, în privința cărora se comit frecvent acțiuni ilegale. În context, nu putem ignora faptul că o condiție necesară a democratizării societății și edificării statului de drept este combaterea eficientă a criminalității, care presupune modificarea permanentă a formelor și metodelor de activitate a organelor judiciare, inclusiv și a celor de urmărire penală și ale procuraturii. Legea procesual-penală trebuie să asigure o astfel de reglementare a relațiilor juridice, legate de exercitarea învinuirii, care să contribuie în mod eficient la realizarea obiectivelor și sarcinilor procesului penal.

Reglementările procesual-penale, instituite după anul 2003, și-au lăsat amprenta și asupra instituției învinuirii. Reformarea ei a fost înfăptuită, în mare parte, conform prevederilor contradictorialității și a asigurării drepturilor și intereselor tuturor participanților la procesul penal.

Realizarea învinuirii în procesul penal este însoțită de dificultăți de natură obiectivă și subiectivă. Partea dificultăților obiective complică realizarea funcției învinuirii, aici atribuindu-se, în primul rând, lacunele și contradicțiile admise de către legiuitor în proces de reglementare normativă a acestei activități. La cauzele subiective se atribuie pregătirea, pe alocuri insuficientă a acuzatorilor de stat, care urmează să includă cunoașterea tuturor nuanțelor legii procesual-penale, precum și un pretins grad de însușire permanentă a procedurilor criminalistice și psihologice de realizare și susținere a învinuirii.

Cercetarea complexă a problemelor instituției învinuirii în procesul penal are o importanță teoretico-practică majoră. Acestor probleme fundamentale li se atribuie studiul temei, în cadrul căruia sugestiile teoretice și recomandările practice la aplicarea normelor procesuale penale și a propunerilor de modificare a legislației procesuale penale sunt orientate spre optimizarea activităților în domeniu și fortificarea garanțiilor procesuale în cazul persoanelor atrase în limitele unui proces penal.

Circumstanțele enunțate au determinat cercetarea problemelor teoretico-practice ale realizării învinuirii, precum și importanța teoretico-practică a

studiului desfășurat. Or, instituția învinuirii în procesul penal necesită studiu în plină materie, analiză pe adâncime și reformare. Reinterpretări creative necesită și concepția acestei instituții, iar circumstanțele menționate au condiționat alegerea și au relevat actualitatea temei de cercetare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. În literatura de specialitate, chestiunile care țin de instituția învinuirii în procesul penal au fost supuse cercetărilor științifice la diferite etape ale dezvoltării doctrinei procesual-penale, continuând să rămână și actualmente, în vizorul cercetătorilor în domeniu. Unele aspecte, care indiscutabil au contribuit esențial la elucidarea problemei, au fost abordate în lucrările autorilor din RM și România, în special în lucrărilor autorilor I. Dolea, Iu. Sedlețchi, T. Vîzdoagă, D. Roman, B. Lichii, I. Serbinov, Gr. Theodoru, V. Dongoroz, I. Neagu, N. Volonciu, D. Magherescu, N. Volonciu, Gh. Mateuș, M. Udriou, V. Bercheșan, N. Jidovu etc.

Tema a fost abordată profund și prin doctrina din Federația Rusă, în special notificată prin personalități notorii în domeniu: M. Strogovici, I. Foinițchi, Z. Enicheev, E. Martâncic, Ia. Motovilovcher, I. Petruhin, V. Savițchi, F. Fatcullin, A. Alexandrov, O. Baev, V. Bascov, S. Efimicev, A. Larin, P. Lupinscaia, N. Joghin, Z. Zinatullin, L. Corneeva, Ț. Cuțova, V. Bojiev, Gh. Gorschi, V. Daev, T. Dobrovoliscaia, A. Trusov, A. Râjacov etc.

Pe durata ultimelor două decenii, anumite aspecte ale subiectului instituției învinuirii în procesul penal au fost reflectate în tezele de doctorat ale renumiților autori T. Vîzdoagă, D. Magherescu, L. Stadnițchi, E. Buguța, N. Dupac, D. Oborin, A. Mihailov, S. Ponomarenco, V. Rovneico, E. Sedaș, A. Fomenco, V. Harcicova, și F. Iagofarov. Constatăm faptul că în acest domeniu de activitate procesual-penală sunt destule cercetări științifice complexe.

Lucrările acestor autori au adus un aport esențial la elaborarea prezentei teze de doctorat. Dar și aici nu au fost reflectate complet și multilateral toate aspectele care caracterizează instituția învinuirii. Pe această linie nu negăm și nici nu punem la îndoială gradul de elaborare și de cercetare a acestui subiect, decât menționăm faptul că în teoria și practica procesului penal, unele aspecte au rămas neexaminat sau fost abordate în contradictoriu. Din aceste considerente a fost aleasă tema de investigație, fiind determinate conținutul și structura ei.

În acest context, doar în baza unor cercetări profunde și complexe pot fi elaborate diverse concluzii și recomandări de perfecționare a legislației procesual-penale pe segmentul instituției învinuirii și a specificului ei la anumite faze ale procesului penal. În context, desigur, se atrage atenția asupra faptului că au fost luate în vizor următoarele probleme de cercetare: 1) identificarea particularităților și a specificului realizării funcției învinuirii publice și celei private; 2) analiza

concordanței dispozițiilor legii procesual-penale cu activitatea practică din acest domeniul vizat; 3) descrierea mecanismului realizării funcției învinuirii la anumite faze ale procesului penal (urmărirea penală și judecarea în fond); 4) elaborarea și înaintarea anumitor propuneri în vederea completării și perfecționării legii de procedură penală cu referire la instituția învinuirii.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei îl constituie studierea multilaterală și complexă a teoriei, practicii și reglementărilor juridice ale instituției învinuirii în procesul penal.

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor **obiective**:

- analiza lucrărilor științifice din doctrina penală autohtonă și cea străină publicate la tematica problemei investigate;
- dezvăluirea conținutului și esenței instituției învinuirii în procesul penal;
- expunerea conținutului instituției învinuirii în procesul penal în materie de drept comparat;
- analiza esenței funcției învinuirii exercitată de procuror și organul de urmărire penală;
- analiza statutului juridic al persoanelor, abilitate cu exercitarea funcției învinuirii în procesul penal;
- conturarea conținutului și esenței funcției învinuirii private;
- reflectarea specificului în realizarea învinuirii în faza urmăririi penale;
- reliefaarea particularităților realizării învinuirii în instanța de fond;
- cercetarea noțiunii, limitelor, varietăților, modalităților, consecințelor și formelor de modificare a învinuirii în instanța de fond și ale renunțării de la învinuire de către acuzatorul de stat;
- fundamentarea și conturarea problemei științifice importante soluționate privind instituția învinuirii în procesul penal;
- înaintarea concluziilor generale, formularea recomandărilor și a propunerilor de *lege ferenda* în privința perfecționării normelor procesual-penale la compartimentul instituției învinuirii.

Metodologia cercetării științifice. În vederea realizării scopului și obiectivelor trasate în teză au fost aplicate și îmbinate un complex de metode teoretice și empirice, care au permis cercetarea învinuirii în mod complex, în particular: metoda sistematică, metoda comparativă, metoda istorică, metoda sociologică, metoda logică. În procesul de investigare s-a apelat la analiză și sinteză, la abstractizare și raționalizare, la inducție și deducție.

Rezultatele cercetării se fundamentează pe studierea actelor normative, inclusiv ale Constituției, a actelor internaționale, a prevederilor legii penale și procesual-penale. Pe parcursul elaborării lucrării au fost folosite hotărâri ale

Curții Constituționale a RM, precum și anumite hotărâri explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție a RM.

Noutatea științifică și originalitatea științifică. Noutatea și originalitatea științifică a tezei de doctorat este pe cale să cuprindă o analiză sistemică a instituției învinuirii în procesul penal, în calitatea ei de element obligatoriu al contradictorialității procesului penal. Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat inclusiv de faptul că a fost realizată o lucrare complexă a instituției învinuirii în procesul penal, în baza căreia au fost formulate concluzii și recomandări teoretice pentru perfecționarea continuă a practicii și legislației în domeniu. Aportul autorului la sporirea gradului de investigare a celor mai importante probleme ale științei și practicii dreptului procesual penal, raportat la tema investigată, rezidă în următoarele: a fost abordată natura juridică și esența instituției învinuirii în procesul penal; au fost evidențiate particularitățile funcției învinuirii, exercitată de procuror și organul de urmărire penală și cele ale funcției învinuirii private; a fost caracterizat mecanismul realizării învinuirii în faza urmăririi penale și în faza judecării în fond; a fost argumentată necesitatea abordării conceptului instituției învinuirii în contextul contradictorialității procesului penal, care impune existența a trei funcții de bază (funcția acuzării, funcția apărării și funcția de judecată); a fost abordat mecanismul modificării învinuirii în sensul agravării și cel al renunțării la învinuire; au fost identificate și definite temeiurile de procedură și importanța punerii sub învinuire și a înaintării acuzării; au fost relevate și sistematizate condițiile punerii sub învinuire etc.; s-au argumentat și propus etapele punerii sub învinuire, acesta din urmă incluzând: 1) emiterea ordonanței de punere sub învinuire; 2) pregătirea pentru înaintarea acuzării și ascultarea învinuitului; 3) înaintarea acuzării; 4) ascultarea învinuitului; 5) modificarea și completarea învinuirii. S-a demonstrat că instituția învinuirii reprezintă unul din elementele cheie ale sistemului activității judiciare penale, care se află în interconexiune, interdependență cu instituțiile apărării și de soluționare a cauzei penale. A fost argumentate acțiunile procurorului în etapa terminării urmăririi penale. De *lege ferenda* s-a punctat pe necesitatea introducerii în CPP al RM a unor completări și modificări referitoare la instituția învinuirii.

Problema științifică de importanță majoră soluționată a constat în analiza și reevaluarea cadrului practico-legislativ al instituției învinuirii, urmărindu-se relevarea caracterului și specificului ei, fapt de natură să contribuie la perfecționarea și eficientizarea normativului procesual penal din acest domeniu.

Semnificația teoretică. Importanța teoretică a tezei rezidă în cercetarea complexă a instituției învinuirii în procesul penal, definirea bazelor conceptuale în materia dreptului procesual penal, sistematizarea unor vaste materiale teoretice și practice în vederea urmăririi evoluției legislației procesual-penale, a teoriei și

practicii în domeniu, trasarea de noi perspective asupra cadrului teoretico-metodologic în domeniul cercetat. Recomandările elaborate pot fi aplicate în activitatea organelor de drept, precum și de către ceilalți participanți la procesul penal.

Valoarea aplicativă. Lucrarea se manifestă printr-o serie de recomandări, dar și propuneri de *lege ferenda*, care pot fi însușite de legiuitorul României și al RM, pentru îmbunătățirea normativului procesual-penal în domeniu. Examinarea dispozițiilor legale pot contribui la o îmbunătățire calitativă a prevederilor legale în materie. Se apreciază că elaborarea concepțiilor științifice sunt de natură să prezinte interes inclusiv pentru jurisprudență. Materialele cercetării pot contribui la sistematizarea și perfecționarea cercetărilor științifice pe vectorul exercitării funcției învinuirii în procesul penal. Concluziile și recomandările formulate pot contribui la o bună realizare a actului de justiție, precum și în calitate de material didactic în instituțiile de profil la materia dreptului procesual-penal.

Rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice desfășurate se referă la conceptele de bază teoretico-practice ale instituției învinuirii, fiind înaintate spre susținere conform următoarei ordini: evidențierea specificului instituției învinuirii exercitată de procuror și organul de urmărire penală; trecerea în revistă a particularităților funcției învinuirii private; specificarea mecanismului de realizare a învinuirii în faza urmăririi penale; precizarea temeiurilor, condițiilor, procedurii, importanței punerii sub învinuire și a înaintării acuzării; descrierea și analiza etapei terminării urmăririi penale cu rechizitoriu și a trimiterii cauzei în judecată; determinarea esenței și mecanismului realizării învinuirii în faza judecării în fond; evidențierea specificului prezentării învinuirii de către acuzatorul de stat, a modificării învinuirii în sensul agravării și a renunțării la învinuire; formularea concluziilor și elaborarea recomandărilor de completare a legii de procedură penală în vederea perfecționării normativului în vigoare care reglementează activitatea de învinuire în faza de urmărire penală și în cadrul examinării cauzelor penale în instanța de fond.

Implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării. Concluziile și recomandările formulate au fost tratate în conținutul mai multor articole științifice și pot servi drept bază teoretico-metodologică pentru efectuarea unor cercetări ulterioare.

Unele concepte, ideii, opinii, care au constituit rezultatul cercetării, au făcut obiectul anumitor publicații de interes național, inclusiv în formă de rapoarte și comunicări la conferințe științifice. Aspecte importante ale lucrării au fost și sunt utilizate în activitățile de mediere în cauzele penale, în cadrul activității de lector universitar la Catedra de Drept public a ULIM.

Publicațiile la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 8 articole științifice.

Volumul și structura lucrării. Structura lucrării este condiționată de conținutul acesteia, de scopul, obiectivele investigării tezei de doctorat, fiind subordonată unei logici de cercetare temeinică. Lucrarea cuprinde introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, precum și lista surselor bibliografice.

Cuvinte-cheie: învinuire, învinuit, acuzare, punere sub învinuire, înaintarea acuzării, rechizitoriu, urmărire penală, procuror, apărător, modificarea învinuirii, renunțare la învinuire.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea la teza de doctorat cuprinde actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele tezei de doctorat, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei, aprobarea rezultatelor și sumarul compartimentelor lucrării.

1. Instituția învinuirii în procesul penal prin prisma publicațiilor doctrinare include trei paragrafe: *1. Materialele științifice referitoare la instituția învinuirii în procesul penal, publicate în Republica Moldova;* *2. Abordări științifice ale instituției învinuirii în procesul penal, realizate în alte state;* *3. Concluzii la Capitolul 1.* Compartimentele vizate, luate în ansamblu, relevă abordările doctrinare ale instituției învinuirii, cu evidențierea conținutului și rolului acestei instituții în procesul penal al RM și României. În context, se pun în seamă incoerențele legii procesual-penale, mecanismele de depășire a acestora și identificarea unei politici procesual-penale certe și adecvate situației de moment.

1. Materialele științifice referitoare la instituția învinuirii în procesul penal, publicate în Republica Moldova. În opinia autorului T. Vizdoagă, acuzarea trebuie distinsă în sens material (substanțial) și în sens procesual. Sensul material (substanțial) al acuzării cuprinde totalitatea faptelor social-periculoase și ilicite, stabilite în cauză, și incriminate potrivit legii penale, pentru care persoana este condamnată. Sensul procesual indică la activitatea legală a organelor și persoanelor competente, în vederea identificării făptuitorului în săvârșirea faptei incriminate și a argumentării răspunderii penale în scopul condamnării acestuia.

Acuzarea, în sens material (substanțial), este cercetată din punctul de vedere al structurii, fiind distinse trei elemente structurale: fabula, formularea juridică și încadrarea juridică. Stabilirea faptelor care constituie fabula acuzării și relevarea indicilor juridici creează condițiile necesare pentru următoarea componentă a

acuzării – încadrarea juridică. Aici se are în vedere rezultatul activității de acuzare, adică recunoașterea oficială și fixarea corespunzătoare a concluziei că fapta incriminată, cu formularea juridică respectivă care cade sub incidența unei anumite norme penale [1, p. 4-5].

I. Dolea subliniază că la originile acuzării penale a stat principiul disponibilității. Pe parcurs, statul s-a implicat în această activitate pentru a asigura, prin intermediul organelor sale, o reacție promptă împotriva fenomenului infracțional. Din momentul în care infracțiunea capătă statut de pericol social, principiul oficialității își lărgeste sfera sa de aplicabilitate. Ținând cont de faptul că infracțiunea cauzează prejudiciu, în mai multe cazuri, unei persoane concrete, principiul disponibilității este viabil pentru procedura penală, alături de cel al oficialității. În funcție de caz, principiul disponibilității poate governa asupra principiului oficialității [2, p. 252-253].

De asemenea, făcând o analiză sumară a instituției acuzării subsidiare și, în acest context, a asigurării drepturilor părții vătămate, I. Dolea menționează că problema determinării naturii juridice a acuzării subsidiare trebuie abordată în contextul jurisprudenței CtEDO, întemeind argumentele pe natura principiului subsidiarității. Delimitarea între rolul acuzatorului oficial și al celui privat, în cadrul acuzării subsidiare, se consideră că trebuie să se întemeieze pe interesele pe care le protejează dreptul la o asemenea acțiune penală: publice sau/și private. Actualul CPP a făcut un pas spre dezvoltarea principiului subsidiarității, incluzând victima și partea vătămată în partea acuzării, alături de procuror [2, p. 269-270].

În viziunea autorului D. Magherescu, punerea în vedere (comunicarea) a învinuirii are două accepțiuni: una restrânsă și alta mai largă (general). *În accepțiunea restrânsă*, comunicarea învinuirii este actul procesual care se îndeplinește după ce o persoană este pusă sub învinuire și constă în faptul că organul de urmărire penală comunică învinuitului fondul învinuirii, adică îi aduce la cunoștință faptele prevăzute de legea penală care i se impută. *În sens larg*, punerea în vedere a învinuirii poate fi actul de punere sub învinuire și de punere în vedere a acesteia, care, deși sunt diferite și nu coincid în timp, pot fi inserate în același act. Deși punerea în vedere a învinuirii este un act diferit de cel anterior (al punerii sub învinuire), această comunicare constituie principalul conținut al punerii sub învinuire. Or, dacă organul de urmărire penală nu ar comunica actul de punere sub învinuire, acesta din urmă ar fi doar un act unilateral, caz în care învinuitul, căruia nu i s-a comunicat învinuirea, nu ar cunoaște de ce este învinuit și, în consecință, ar fi lipsit de posibilitatea de a se apăra de faptele care i se impută [3, p. 36].

În latura modificării învinuirii în instanța de fond trebuie îndeplinite anumite condiții. Aceste corectări se pot concretiza în completarea lacunelor existente în învinuire, în excluderea unor părți ale învinuirii care nu sunt dovedite sau în înlocuirea unor articole, alineate sau norme penale cu altele și constituie o modificare a învinuirii în măsura în care aceste corectări se răsfrâng asupra conținutului, mărimii sau caracterului învinuirii. De asemenea, trebuie îndeplinită condiția ca ele să fie introduse de către organe competente, adică de instanța de judecată, care judecă acea cauză în prima instanță sau de către procurorul care l-a pus pe inculpat sub învinuire. Acest ultim caz se referă la situația în care, în cursul judecății, se descoperă în sarcina inculpatului alte acte materiale care fac obiectul material al infracțiunii. Dacă, însă, nu sunt îndeplinite aceste condiții, atunci nu există suficiente motive pentru a modifica învinuirea [3, p. 39].

1.2. Abordări științifice ale instituției învinuirii în procesul penal, realizate în alte state. Din analiza investigațiilor în domeniu realizate în alte state relevăm cele mai multe lucrări în Federația Rusă. Acest lucru este și firesc, deoarece Federația Rusă, în virtutea diferitor factori obiectivi, deține un potențial intelectual enorm, inclusiv de cercetători în domeniu. Respectiv, instituția învinuirii și a învinuitului în procesul penal au fost abordate în mai multe lucrări fundamentale de către autorii din această țară.

F. N. Fatcullin tratează învinuirea ca pe o activitate procesuală, bazată pe lege, exercitată de către organele și persoanele competente în privința identificării făptuitorului în comiterea infracțiunii incriminate și a justificării răspunderii penale, pentru a obține condamnarea publică a acestuia, iar prin învinuire, în sens juridico-material, se înțelege totalitatea faptelor social-periculoase și ilegale, care formează componența unei infracțiuni, stabilite și incriminate unei persoane concrete [4, p. 8-11]. Învinuirea, în sens juridico-material, este extinsă de autorul citat la totalitatea faptelor ilegale și socialmente periculoase, stabilite în cauza penală și incriminate învinuitului, care constituie esența unei componențe concrete de infracțiune, pentru care acesta urmează a fi tras la răspundere penală și condamnat [4, p. 12].

Cercetătorul I. Ia Foinițchi este cel care atribuie un sens larg conceptului de condiții ale învinuirii. Acesta le divizează în condiții *generale* și *speciale* (referitoare la anumite categorii de dosare), în *faptice* și *juridice*. Condițiile faptice reprezintă temeiul învinuirii (probele suficiente), iar condițiile juridice se referă la reglementările normative necesare pentru cercetarea și examinarea învinuirii în ordine judiciară. Ele se repartizează în *materiale* (se referă la prezența dreptului de a pedepsi și de a învinui) și *procesuale* (competența instanței de judecată, competența acuzatorului și îndeplinirea cerințelor formale prevăzute de lege în latura învinuirii) [5, p. 37-38, 45].

Prin realizarea învinuirii în faza judecării în fond, susține V. M. Savițchi, se înțelege îndeplinirea funcției procesual-penale a învinuirii, exercitate de către procuror, în calitate de persoană special împuternicită, în condiții specifice de examinare a cauzei penale în judecată. Activitatea în privința realizării învinuirii de stat în instanța de fond este corelată cu activitatea premergătoare de învinuire, desfășurată de către organul de urmărire penală în cadrul fazelor prejudiciare, care, însă, este materializată prin intermediul metodelor și mijloacelor specifice. Acest ansamblu de metode și mijloace ale realizării funcției de învinuire în instanța de fond este exhaustiv cuprins de noțiunea marginală a susținerii învinuirii de stat [6, p. 59].

Referindu-se la funcția învinuirii în procesul penal, Gr. Theodoru menționează că autoritatea sau persoana care exercită acțiunea penală se numește acuzator, având atribuția de a formula învinuirea împotriva unei persoane, aducerea acesteia în fața instanței judecătorești (trimiterea în judecată sau chemarea în judecată penală), susținerea învinuirii, prin dovedirea și argumentarea temeiniciei ei, precum și cererea de a fi condamnată această persoană conform legii penală [7, p. 103].

În viziunea noastră, pentru a putea defini funcția de „învinuire”, trebuie să fie valorificate următoarele aspecte: în momentul încălcării unei norme de drept substanțial, prin săvârșirea unei fapte, care, conform legii, constituie infracțiune, ia naștere raportul de drept penal, creându-se cadrul necesar pentru inițierea unui proces penal, impunându-se tragerea la răspundere penală a celor care se fac vinovați de comiterea unor asemenea fapte. Procesul penal se conturează prin aducerea înaintea justiției a raportului juridic penal, decurgând, de aici, un ansamblu de drepturi și obligații pentru subiecții acestui raport. Se valorifică, în numele statului și al societății, dreptul de pedepsire (*jus puniendi*) al acestuia [8, p. 830].

Învinuirea, în acest sens, se consideră că reprezintă dreptul pe care îl au anumite organe specializate ale statului, cu participarea, în unele cazuri, a părții vătămate, de a începe urmărirea penală în privința unor persoane, care au încălcat legea penală, de a acumula probele necesare dovedirii învinuirii, de a dispune trimiterea în judecată a celor vinovați, de a participa la judecată pentru a asigura tragerea la răspundere penală a celor vinovați [8, p. 833].

2. Funcția învinuirii în procesul penal include trei paragrafe: *2.1. Funcția învinuirii exercitată de către procuror și organul de urmărire penală; 2.2. Funcția învinuirii private; 2.3. Concluzii la Capitolul 2.*

În context, prin conținutul acestui compartiment al tezei de doctorat s-a evidențiat nemijlocit funcția învinuirii exercitată de către procuror și organul de urmărire penală și funcția învinuirii private în plan normativ, teoretic și practic,

geneza și evoluția statutului acestora, competența și rolul deosebit al procurorului și al organului de urmărire penală în realizarea funcției învinuirii în procesul penal etc. În mod special, a fost relevată esența funcției învinuirii private.

2.1. Funcția învinuirii exercitată de către procuror și organul de urmărire penală. Trecerea oricărui dosar penal din faza procesuală mai operativ la următoarea fază depinde de reușita încheierii cercului de probleme și de soluțiile clarificate pe caz în cadrul legal. Or, la poziționarea pe funcțiile procesuale exercitate pe parcursul procesului penal, se constată că funcția de urmărire penală și funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei se exercită în cadrul fazei de urmărire penală, pe când funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată se realizează în cadrul fazei procesuale a judecății [9, p. 15].

Susținem opinia autorului T. Vîzdoagă, după care acuzarea este forța motrice de putere să pună în mișcare întregul proces penal, reprezintă o instituție centrală a dreptului procesual penal, de o importanță cu totul deosebită, constituind mijlocul legal, prin intermediul căruia se realizează scopul procesului penal [1, p. 5].

Din punct de vedere etimologic, *a acuza* înseamnă a întreprinde anumite acțiuni privind o persoană, a-i dovedi vinovăția pe latura încălcării normelor de comportament, a o demasca într-o faptă ilegală, reprobatoare. Dat fiind faptul că în procedura penală este vorba doar despre infracțiuni, prin acuzare se desemnează activitatea procesuală strict reglementată de lege, în scopul identificării făptuitorului.

Doctrina și jurisprudența includ în termenul *acuzare* patru componente semantice. Prima reflectă activitatea organului sau a subiectului acuzator, care identifică o anumită persoană în săvârșirea infracțiunii; a doua redă activitatea acuzatorului în calitate de parte; a treia indică obiectul acuzării; a patra este legată de denumirea procurorului ca parte a acuzării în judecată. Primele două sensuri se referă la exercitarea funcției de acuzare [1, p. 4].

Determinarea cu precizie a momentului prin care se poate vorbi despre o „acuzare în materie penală” prezintă o importanță deosebită, întrucât, din acel moment, este garantat dreptul prevăzut de art. 6 din CEDO. În acord cu jurisprudența CtEDO, la interpretarea noțiunii de acuzare în materie penală, dobândirea calității de suspect intervine *ex lege*, atunci când sunt îndeplinite condițiile care impun organului judiciar să constate existența unei acuzații în materie penală, să dispună efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect și să-i aducă la cunoștință drepturile [10, p. 238]. În acest sens, CtEDO a statuat că o persoană dobândește calitatea de suspect, care atrage aplicarea garanțiilor prevăzute de art. 6 din CEDO nu din momentul în care această calitate

îi este adusă la cunoștință, ci din momentul în care autoritățile naționale aveau motive plauzibile pentru a-l suspecta de comiterea unei infracțiuni (*Cauza Brusco vs. Franța* din 14 noiembrie 2010, par. 47).

În *Cauza Engel ș.a. vs. Olanda*, CtEDO a analizat în detaliu chestiunea liniei care separă acuzațiile în materie penală și acuzațiile pur disciplinare. În esență, ea a decis că statului nu-i este suficient să califice o infracțiune ca disciplinară pentru a se sustrage obligației fundamentale de a acorda un proces echitabil în materie penală [11].

Pentru a avea un conținut prin care procurorul să învinuiască o persoană, acuzarea își începe activitatea de la etapa urmăririi penale. Acuzarea, pe parcursul evoluției istorice și în diferite sisteme de drept, sau chiar de la un stat la altul, a cunoscut trei forme. În RM, până la 2003, au fost prezente toate trei forme: 1) acuzarea privată; 2) acuzarea publică; 3) acuzarea privat-publică. CPP al RM reglementează doar două forme: acuzarea publică și acuzarea privată [12, p. 38].

Este lesne de observat că poziția legiuitorului în materia expunerii conceptului de „*urmărire penală*” și „*învinuire*” nu este unitară. Mai mult decât atât, legiuitorul nu are și o poziție strict determinată în privința acestui subiect, nu expune idei și expresii certe și clare în privința delimitării noțiunilor „*învinuire*” și „*urmărire penală*”. Această stare de fapt poate fi acceptată, dacă este să luăm act de faptul că sarcina legiuitorului nu ține nemijlocit de formularea unor concepte teoretice certe. Acest obiectiv este urmărit în exclusivitate de către doctrină.

Cât privește activitățile care se realizează în cadrul urmăririi penale, acestea au un conținut complex, conținut determinat de specificul problemelor care se impun a fi soluționate în fiecare cauză penală [13, p. 16]. În acest sens, în vederea realizării obiectului urmăririi penale, organele de urmărire penală și procurorul își concentrează activitatea în acte de urmărire penală, care pot fi acte procesuale sau de dispoziție și acte procedural, prin care sunt aduse la îndeplinire dispozițiile cuprinse în actele procesuale [9, p. 18].

În opinia noastră, deosebiri esențiale între învinuire și urmărire penală nu există. Desfășurarea urmăririi penale nu se atribuie la competența exclusivă a organelor de stat, deoarece și persoanele particulare au anumite atribuții în privința învinuirii. Ar fi incorect dacă s-ar afirma că urmărirea penală se efectuează doar în cadrul fazelor prejudiciare, iar învinuirea – doar în instanța de judecată și acest fapt, deoarece învinuirea este înaintată în faza urmăririi penale, iar urmărirea penală este posibilă, în calitatea ei de activitate a părții acuzării, și în cadrul ședinței de judecată.

Urmărirea penală este efectuată începând cu intentarea cauzei penale până în momentul punerii sub învinuire. Odată cu identificarea făptuitorului, urmărirea

penală se transformă în învinuire. Astfel, putem considera că urmărirea penală are ca obiectiv identificarea persoanei care a comis infracțiunea, iar învinuirea – demascarea ei în comiterea faptei incriminate [13, p. 39].

Putem conchide esența urmăririi penale, manifestată prin formularea și probarea la urmărirea penală și în judecată, în contextul probelor în acuzare, de către participanții la proces împuterniciți în acest sens, a afirmației privind comiterea infracțiunii de o anumită persoană în scopul tragerii ei la răspundere penală. Până la momentul în care este formulată învinuirea în procesul penal, obiectul urmăririi penale îl reprezintă bănuiala.

Rezultă că învinuirea reprezintă afirmația, teza înaintată, în ordinea prevăzută de lege, de către organele de stat (persoanele cu funcție de răspundere), care efectuează urmărirea penală sau de către partea vătămată, referitor la comiterea infracțiunii de o anumită persoană și, respectiv, despre prezența temeiurilor tragerii ei la răspundere penală. Odată înaintată, învinuirea stabilește mai cu precizie limitele urmăririi penale. Schimbarea acestor limite poate avea loc doar cu luarea în calcul a modificării învinuirii în limitele și ordinea stabilită de legea procesual-penală. Corespunzător, învinuirea este chemată de a asigura legalitatea și temeinicia urmăririi penale, determinând organele și persoanele care efectuează urmărirea penală să ia măsuri de fundamentare și justificare a ei.

Această activitate se desfășoară, în primul rând, în vederea verificării, prin probe, a temeiniciei învinuirii aduse unei persoane și, în al doilea rând, în luarea măsurilor necesare pentru tragerea la răspundere penală a făptuitorilor și trimiterea lor în fața instanței pentru a li se aplica sancțiuni penale [14, p. 15].

2.2. Funcția învinuirii private. Ca un coercitiv al sistemului acuzării private a fost instituită acuzarea populară, potrivit căreia orice cetățean avea dreptul să formuleze și să susțină acuzarea. Acest sistem a fost considerat nesatisfăcător, pentru că cetățenii nu acționau în toate cauzele necesare, iar atunci când era folosit, putea fi determinat de un sentiment de răzbunare, în scop de înscenare, șantaj. Acuzarea din oficiu implică o autosesizare din partea judecătorilor, cu judecarea unei infracțiuni și a unei persoane, după dictonul că judecătorul este propriul său procuror. Printr-o astfel de reglementare se încalcă un principiu modern al represiunii penale și anume separarea funcțiilor procesuale, în care judecarea și soluționarea cauzei trebuie să fie exercitate de o altă autoritate decât cea care acuză. Ca urmare a acestui fapt, a fost adoptat sistemul acuzării publice [7, p. 104].

Participând din partea acuzării, partea vătămată nu trebuie să adere, să se alăture la învinuirea susținută de către procuror. Fiecare dintre acești participanți acționează în procesul penal de sine stătător, susținând diferite interese: partea vătămată – interesul privat, iar procurorul - interesul public. În context, este

inadmisibil de a vorbi despre predominarea interesului public sau a celui privat. Aceste interese sunt la fel de importante și, ca urmare, procurorul, în calitate de acuzator public, și partea vătămată, în calitate de acuzator privat, urmează să fie înzestrați cu un volum aproximativ egal de drepturi. Aceasta le-ar permite să-și susțină interesul și poziția atât în fața instanței de judecată, cât și unul față de celălalt.

Conceptul coacuzării reflectă în profunzime această idee. În cazul respectiv, prin coacuzatori urmează să se înțeleagă toți participanții incluși în grupul acuzării. Termenul „coacuzare” presupune susținerea comună a învinuirii, prin acest termen putând fi marcată și partea vătămată, și procurorul. În dependență de modul în care este percepută instituția coacuzării la momentul curent, se poate vorbi despre „*alăturarea*” părții vătămate, deoarece există învinuire publică, care ocupă o poziție dominantă, dar și o învinuire privată, care se află în subordonarea învinuirii publice [13, p. 102-103].

Mecanismul coacuzării trebuie să prevadă posibilitatea coordonării pozițiilor, pentru a exclude situațiile în care acuzatorul privat și acuzatorul de stat ar susține în fața instanței revendicări care se exclud reciproc. Ca rezultat, judecata este pusă în fața următoarei alternative: îndeplinirea cerințelor unui acuzator atrage după sine, în mod automat, neîndeplinirea solicitărilor celuilalt. Pentru evitarea acestor situații, persoanele incluse în grupul acuzării urmează să-și coordoneze pozițiile până a ajunge în faza de judecată, susținând în fața instanței acea învinuire, care corespunde intereselor tuturor coacuzatorilor. Din acest considerent, susținem opinia autorului M. Alidarov, care, ajungând la concluzia privind suficiența probelor care fac posibilă înaintarea învinuirii (acuzării), susține că organul de urmărire penală trebuie să comunice despre aceasta părții vătămate, explicându-i dreptul de a lua cunoștință cu materialele cauzei și de a participa la formularea învinuirii [15, p. 18].

În viziunea contemporană, acuzarea privată reprezintă situațiile din diferite reglementări procesual-penale, în care urmărirea penală se pune în mișcare la depunerea plângerii de către victima unei infracțiuni și intervin organele statului, care, în baza legii, preiau și continuă urmărirea penală. Acest tip de acuzare este numit astfel (nu este acuzare privată pură), din motiv că procesul penal se pornește de către organele de stat, însă, numai după depunerea plângerii de către victimă despre o infracțiune care s-a săvârșit. În caz contrar, urmărirea penală nu se pornește și dosarul nu poate ajunge nici în fața unui judecător. Aceste cazuri, de regulă, sunt posibile în situațiile unor infracțiuni specificate expres în art. 276 CPP al RM. În cazul retragerii plângerii depuse de către partea vătămată, procesul penal încetează. Retragera plângerii prealabile poate avea acest efect juridic în

cazurile prevăzute la art. 276 CPP al RM, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești [12, p. 38-39].

Susținem opinia autorului F. M. Iagofarov, care menționează faptul că participarea procurorului în cauzele de învinuire privată nu lipsește persoanele particulare de posibilitatea de a se împăca. Respectiv, încetarea cauzelor penale de învinuire privată depinde doar de voința acestor persoane. Procurorul este în drept de a porni urmărirea penală în cauzele de învinuire privată, chiar și contrar voinței victimei, însă el nu poate influența asupra soluției împăcării părții. Legea procesual-penală nu conține indicații asupra condițiilor speciale în care cauza penală de învinuire privată, pornită de către procuror, nu poate înceta în legătură cu împăcarea părților [13, p. 79].

În opinia noastră, în vederea asigurării drepturilor și intereselor legitime ale părții vătămate, este necesar de a fixa în CPP al RM o normă, conform căreia, în cazul în care partea vătămată se împotrivesc modificării învinuirii de către procuror, în sensul atenuării, și se angajează să susțină învinuirea în limitele anterioare, instanța urmează să continue examinarea cauzei în aceste limite. Aici este necesar să se atragă atenția asupra faptului că, în anumite cazuri, modificarea învinuirii poate avea chiar o importanță mult mai mare pentru partea vătămată, decât renunțarea procurorului la una dintre învinuirile din cadrul cauzei penale [16, p. 186].

Realizarea funcției învinuirii de către partea vătămată, partea civilă și reprezentanții acestora se manifestă în faptul că aceste persoane, în procesul penal, susțin pe deplin sau în parte poziția acuzatorului de stat. De opțiunea părții vătămate depinde începerea urmăririi penale și evoluția de mai departe a cauzei penale în situațiile de acuzare privată. În cazul dosarelor de acuzare publică, poziția persoanelor nominalizate, cu referire la soarta cauzei penale, nu are nicio importanță pentru procuror. Aceste persoane nu au obligația de a susține învinuirea [17, p. 66].

În acest sens, constatăm, cu absolută certitudine, că la baza activității părții vătămate este plasat caracterul dispozitiv și nicidecum începuturile publice, cum se întâmplă, de regulă, în cazul acuzatorului de stat. Persoanele specificate nu pot substitui procurorul în cadrul procesului. Procesul penal contradictorial pune în fața persoanelor, care susțin acuzarea în cadrul ședinței, sarcina unui comportament activ, direcționat spre dovedirea, demonstrarea temeiniciei și corectitudinii poziției acuzatoriale [18, p. 109-110].

3. Mecanismul procesual de realizare a învinuirii la anumite faze ale procesului penal are următoarea structură: *3.1. Realizarea învinuirii în faza urmăririi penale (3.1.1. Punerea sub învinuire și înaintarea acuzării (temeiuri, condiții, procedură și importanță); 3.1.2. Terminarea urmăririi penale cu*

rechizitoriu și trimiterea cauzei în judecată); 3.2. Realizarea învinuirii în faza judecării în fond (3.2.1. Prezentarea învinuirii de către acuzatorul de stat; 3.2.2. Modificarea învinuirii în sensul agravării; 3.2.3. Renunțarea la învinuire); 3.3. Concluzii la Capitolul 3.

3.1. Realizarea învinuirii în faza urmăririi penale. Noțiunea „urmărire penală” este mai largă în raport cu noțiunea „învinuire”. Urmărirea penală începe mai devreme decât învinuirea, incluzând în sine bănuiala în comiterea infracțiunii [19, p. 69-70]. M. S. Strogovici conchide asupra faptului că învinuirea (de fapt, ca și bănuiala) constituie o formă a urmăririi penale. Această poziție este susținută și de către A. Gh. Haliulin [20, p. 35], A. B. Soloviov și N. A. Iachubovici [21, p. 79-80], care includ, în conținutul urmăririi penale, înaintarea învinuirii și aplicarea măsurilor de constrângere procesual-penală în privința învinuitului. Conform aserțiunii autorului A. M. Larin, urmărirea penală include în sine și învinuirea, și activitatea procesuală a organelor de stat privind înaintarea acuzării. Învinuirea este forma de bază a urmăririi penale [22, p. 38]. Această opinie este susținută de marea majoritate a specialiștilor la etapa curentă [23, p. 50].

Urmărirea penală se realizează din momentul pornirii procesului penal până la înaintarea acuzării. De îndată cum își face apariție persoana învinuită în comiterea infracțiunii, urmărirea penală se transformă în învinuire. Urmărirea penală este orientată spre identificarea persoanei care a comis infracțiunea, iar învinuirea – spre descoperirea ei în comiterea faptei incriminate [13, p. 31].

Actualmente, definirea oficială a noțiunii de „urmărire penală” nu reflectă în mod corespunzător funcția vizată. Din acest motiv, considerăm că este necesar de a reflecta și a delimita noțiunile de „învinuire” și „urmărire penală” în CPP al RM. Astfel, urmărirea penală poate fi definită ca fiind *activitatea procesuală, realizată de către partea acuzării, în vederea stabilirii faptului infracțiunii și descoperirii persoanei care a comis-o.*

Punerea sub învinuire trebuie deosebită, în primul rând, de acțiunile procesuale care marchează și scot în evidență apariția bănuielii privind comiterea infracțiunii, ele având caracter preparator în privința formării învinuirii (de exemplu, pornirea urmăririi penale în privința unei persoane concrete). În al doilea rând, punerea sub învinuire trebuie delimitată de funcția de urmărire penală și de cea a învinuirii, ele reprezentând activitatea generală pe segmentul pregătirii și susținerii învinuirii. În al treilea rând, punerea sub învinuire nu trebuie confundată cu formarea învinuirii finale – întocmirea rechizitoriului (actul de învinuire). Învinuirea inițială (primară) poate coincide, cu învinuirea finală, în cazurile când punerea sub învinuire este în lipsă, ca instituție procesual-penală separată. Aceasta poate avea loc în cazul primirii cererii părții vătămate în cauzele de acuzare privată [24, p. 61-62].

Importanța punerii persoanei sub învinuire este determinată de esența ei - formularea învinuirii inițiale. În context, pot fi evidențiate trei aspecte de bază: - învinuirea inițială determină limitele de mai departe ale procesului care se desfășoară în privința persoanelor trase la răspundere și doar referitor la infracțiunile pentru care ele sunt puse sub învinuire; - formularea învinuirii primare presupune apariția în cauza penală a învinuitului, în calitate de participant la proces, precum și începerea activității de apărare de la învinuire; până la acest moment apărarea exista într-o formă redusă, deoarece era înfăptuită împotriva bănuielii [25, p. 4-5]; - înaintarea învinuirii primare (inițiale) creează premise juridice pentru aplicarea măsurilor de constrângere procesual-penală în privința învinuitului [24, p. 65-66].

Analiza legii de procedură penală, a doctrinei și a practicii judiciare face posibilă evidențierea a patru condiții ale punerii persoanei sub învinuire:

- Prima condiție se referă la pornirea corectă a urmăririi penale. Învinuirea inițială trebuie înaintată doar în privința faptelor, evenimentelor identice, din punct de vedere al conținutului său, cu cele în privința cărora a fost pornită urmărirea penală [26, p. 446].

- A doua condiție are în vedere subiectul corespunzător al înaintării învinuirii (competența acuzatorului). Înaintarea învinuirii inițiale (primare) are loc sub forma dării ordonanței privind punerea sub învinuire. Această activitate reprezintă prerogativa aceluia organ de urmărire penală, care a primit dosarul în procedură, conform regulilor referitoare la competență.

- A treia condiție a punerii sub învinuire se axează pe lipsa imunității de serviciu la potențialul învinuit. Pentru punerea sub învinuire a acestor persoane este prevăzută o ordine specifică. Nu pot fi trase la răspundere penală și persoanele care beneficiază de inviolabilitate diplomatică.

- A patra condiție, care trebuie respectată în cazul înaintării învinuirii inițiale, privește lipsa temeiurilor pentru încetarea procesului penal sau a urmăririi penale [24, p. 69-72].

Formularea învinuirii este un act de o importanță deosebită, pentru că fixează cadrul în care se va desfășura în continuare procesul cu privire la persoane, fapte și încadrarea juridică a acestora, deci, determină limitele judecății în prima instanță [27, p. 64]. Învinuirea constituie un temei principal pentru trimiterea în judecată a învinuitului și pentru orientarea în practică a organelor judiciare, în numeroase situații complexe și, uneori, deosebit de complicate, în vederea soluționării cauzelor cu care acestea au fost investite.

În procesul penal funcționează principiul conform căruia, judecarea cauzelor penale în prima instanță se efectuează în limitele învinuirii formulate și doar în privința persoanelor cărora li s-a formulat învinuirea [28, p. 62].

3.2. Realizarea învinuirii în faza judecării în fond. Participând la dezbaterile judiciare, acuzatorul de stat este un solid sprijin al instanței de judecată în soluționarea legală și temeinică a cauzei respective [29, p. 46]. CtEDO a statuat că prin „*acuzatie în materie penală*” se înțelege notificarea oficială emisă de o autoritate competentă, prin care se impută unei persoane, chiar și în absență, săvârșirea unei infracțiuni, ceea ce atrage repercusiuni importante asupra respectivei persoane [30, p. 15].

Se formulează următorul concept al realizării învinuirii de stat în faza judecării în fond și anume, aceasta este etapa realizării funcției procesual-penale a învinuirii, exercitate în condiții specifice de examinare a cauzei penale, în baza prevederilor principiului contradictorialității, de către organul de stat special împuternicit (procuror), abilitat cu statut de acuzator de stat din momentul parvenirii cauzei penale, însoțită de rechizitoriu în prima instanță, în vederea examinării ei în fond.

Modificarea de către procuror a învinuirii în instanța de fond nu poate fi examinată doar în calitate de opinie, poziție sau propunere a acuzatorului de stat. Ea reprezintă hotărârea procesuală a acestuia, care constă în introducerea în învinuire a anumitor rectificări în ordinea și limitele specificate în lege, cu urmări specifice în latura esenței și volumului învinuirii. Modificarea de către procuror a învinuirii în instanța de fond, în cazul în care sunt întrunite condițiile prevăzute de lege, trebuie să reprezinte o obligație a acestuia [16, p. 113]. După cum afirmă P. A. Lupinscaia, hotărârile în cadrul procesului penal reprezintă actele juridice, care se exprimă în forma procesuală strict prevăzută de lege, în care organul de stat sau persoana cu funcție de răspundere, în limitele competenței sale și în ordinea stabilită de lege, oferă răspunsuri asupra chestiunilor juridice, bazate pe circumstanțele factice ale cauzei și prescripțiile legii, conținând manifestarea autoritară de voință asupra acțiunilor direcționate spre atingerea scopului procesului penal [31, p. 21-22]. Considerăm că toate semnele care caracterizează conținutul noțiunii „hotărâre procesuală” sunt caracteristice și pentru modificarea învinuirii în instanța de fond de către procuror. În raport de conținutul și mărimea învinuirii inițiale pot fi identificate: a) modificări care restrâng învinuirea, datorită excluderii unor fapte sau acte materiale; b) modificări care extind învinuirea, prin includerea unor fapte sau acte materiale noi, care au legătură cu infracțiunea pentru care inculpatul a fost trimis în judecată; c) modificarea învinuirii, prin înlocuirea anumitor circumstanțe, împrejurări sau alineate ale CP cu altele.

După partea învinuirii la care modificarea a operat, acestea se împart în: a) modificări care se datorează modificării conținutului probei existente la dosarul cauzei; b) altele, care au un obiect de altă natură (modificarea circumstanțelor personale ale făptuitorului). După cum sunt posibile în orice etapă a procesului

penal sau numai în anumite momente, acestea sunt: a) modificări care sunt posibile în orice etapă a procesului penal, fără ca dosarul să fie trimis la etapa precedent, a urmăririi penale; b) modificări care presupun restituirea cauzei pentru completarea urmăririi penale; c) modificări care, deși necesită întoarcerea dosarului la etapa anterioară, nu impun completarea sau refacerea urmăririi penale.

După situația mai grea sau mai ușoară care i se creează inculpatului, sunt: a) modificări care nu agravează situația inculpatului în cursul judecății cauzei penale; b) modificări care creează pentru acesta o situație mai dificilă.

Din punct de vedere al obiectului, modificarea învinuirii în prima instanță poate fi: a) reală (*in rem*); b) personală (*in personam*); c) mixtă (*in rem și in personam*).

După cum este sau nu expres reglementată de CPP, modificarea învinuirii este: a) expresă; b) tacită.

Din punctul de vedere al modalităților juridice prin care se realizează, modificarea învinuirii în prima instanță comportă următoarele modalități: a) modalități tipice: modificarea învinuirii în sensul neagravării situației inculpatului; b) modalități atipice: modificarea învinuirii în sensul extinderii acțiunii penale pentru alte acte materiale și modificarea învinuirii în sensul extinderii procesului penal pentru alte fapte [28, p. 70-72]. De varietățile modificării învinuirii urmează a fi deosebite modalitățile de modificare a ei, adică anumite procedee specifice, prin intermediul cărora sunt operate modificări în conținutul învinuirii. Modalitățile de modificare a învinuirii de către procuror sunt expuse în art. 325 și 326 CPP al RM, însă este necesar a se menționa că acestea nu sunt determinate suficient de clar de către legiuitor.

Învinuirea poate deveni mai gravă și să genereze o pedeapsă mai aspră nu doar în cazul schimbării încadrării juridice, ci și în situația formulării juridice a învinuirii, precum și a faptei faptice a acuzării. Totodată, modificările operate se pot referi la anumite componente aparte ale învinuirii sau pot fi înregistrate pe întreg segmentul ei. La schimbările faptei faptice a învinuirii, care o modifică în sensul agravării, se referă, în primul rând, completarea unei infracțiuni complexe cu fapte noi. În afară de aceasta, situația inculpatului se poate înrăutăți, fiindu-i aplicată o pedeapsă mai aspră, ca urmare a extinderii volumului învinuirii, prin includerea în ea a altor circumstanțe faptice și a semnelor juridice ale infracțiunii, inclusiv a acțiunilor suplimentare ale inculpatului la învinuirea de comiterea infracțiunilor cu acțiuni (inacțiuni) alternative, a urmărilor prejudiciabile suplimentare (mărima prejudiciului cauzat prin infracțiune) și a anumitor semne care agravează măsura de pedeapsă, incluse structural în conținutul infracțiunii [16, p. 96-97]. Învinuirea devine mai gravă și în cazul completării ei doar cu

circumstanțe agravante, care sunt luate în calcul de către legiuitor la descrierea unei componente de infracțiune în calitate de semn calificativ [32, p. 209].

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii generale:

1. Învinuirea în procesul penal reprezintă o instituție juridico-penală complexă, având drept scop tragerea la răspundere penală a celui care a săvârșit o infracțiune [36, p. 4].

2. Funcția de învinuire se manifestă atât în faza de urmărire penală, ca prima fază procesuală, cât și în cursul fazei de judecată (fie în prima instanță, fie în căile de atac) [8, p. 833].

3. Emiterea ordonanței de punere sub învinuire constituie actul procesual incipient, care asigură inevitabilitatea răspunderii penale a persoanelor pentru comiterea infracțiunilor. Acuzarea formulată în actul de învinuire stabilește limitele efectuării urmăririi penale [34, p. 76].

4. Punerea sub învinuire trebuie delimitată de funcția de urmărire penală și de cea a învinuirii, ele reprezentând activitatea generală pe segmentul pregătirii și susținerii învinuirii. Punerea sub învinuire nu trebuie confundată cu formularea învinuirii finale – întocmirea rechizitoriului [35, p. 54].

5. Învinuirea reprezintă afirmarea, direcționată spre realizarea răspunderii penale, reflectată în actul procesual al organului de urmărire penală, procurorului sau în cererea părții vătămate privind comiterea infracțiunii de către o anumită persoană.

6. Noțiunea de „*urmărire penală*” este mai largă decât noțiunea de „*învinuire*”. Urmărirea penală înglobează în sine și învinuirea, și activitatea procesuală a organelor de stat premergătoare punerii sub învinuire. Învinuirea reprezintă una dintre formele urmăririi penale.

7. Pentru evidențierea activității de învinuire în faza urmăririi penale este utilizat termenul de „*urmărire penală*”, iar pentru activitatea de învinuire exercitate în instanța de fond se folosește expresia „*învinuire de stat*”.

8. Orice infracțiune în egală măsură prejudiciază atât interesul public, cât și cel privat. Divizarea faptelor infracționale în infracțiuni examinate în ordine publică și în ordine privată are un caracter convențional. În dependență de categoria cauzei (publică sau privată) se conturează limitele drepturilor părții vătămate.

9. Spre deosebire de structura clasică a acțiunii, formată sub influența disponibilității, învinuirea reprezintă „produsul” oficialității.

10. Disponibilitatea trebuie să se reflecte în obligarea organelor de stat de a-și coordona propria poziție cu poziția persoanei particulare (în cazul vizat, al părții

vătămate) și de a nu adopta hotărâri care lezează drepturile persoanelor particulare.

11. În cauzele de acuzare publică, poziția părții vătămate nu are nicio importanță pentru procuror. Ea nu are obligația de a susține învinuirea.

12. Punerea sub învinuire reprezintă o acțiune procesuală complexă, realizată de către organul de urmărire penală, în condițiile prezenței probelor suficiente, care confirmă atribuția persoanei la comiterea infracțiunii.

13. Înaintarea acuzării constituie un ansamblu de acțiuni, orientate spre încunoștințarea învinuitului și apărătorului acestuia cu învinuirea.

14. Formularea învinuirii este un act de o importanță deosebită, fixându-se cadrul în care se va desfășura în continuare procesul cu privire la persoane, fapte și încadrarea juridică a acestora. Or, în acest sens se determină limitele judecății în prima instanță.

15. Prin modificarea învinuirii în prima instanță se înțelege atribuția și competența procurorului de a aduce unele corectări dimensiunilor, conținutului și caracterului învinuirii formulate inițial, în condițiile reglementate de lege.

16. Limitele modificării învinuirii sunt regulile, în cadrul cărora este posibilă atât corectarea formulării învinuirii, cât și a încadrării faptei.

17. Temeiurile modificării învinuirii reprezintă defectele și deficiențele acesteia, care indică la discordanța învinuirii și a temeiurilor ei sau asupra faptului că părțile ei componente nu corespund una alteia, cu toate că baza învinuirii este una legală.

18. Renunțarea procurorului la învinuire în instanța de fond reprezintă hotărârea procesuală a acestuia, bazată pe convingerea formată în procesul examinării cauzei în judecată și pe temeiurile fixate de legea procesual-penală, în vederea încetării depline sau parțiale a activității de învinuire.

Recomandări, inclusiv recomandări cu caracter de lege ferenda:

1. Includerea în art. 6 al CPP al RM a pct. 1²⁾ în următoarea redacție: *„Acuzarea în materie penală semnifică notificarea oficială, emisă de către o autoritate competentă, prin care se impută unei persoane săvârșirea unei infracțiuni, atrăgându-se repercusiuni importante asupra persoanei respective. Acuzarea este forța motrice care pune în mișcare întregul proces penal, reprezintă o instituție centrală a dreptului procesual penal, mijlocul legal, prin intermediul căruia se realizează scopul procesului penal”*.

2. Actualmente, noțiunea „urmăririi penale” nu reflectă în mod corespunzător conținutul funcției vizate. Se recomandă delimitarea noțiunilor de „învinuire” și de „urmărire penală” în CPP al RM. Se propune, în context, completarea art. 6 CPP al RM cu pct. 43¹⁾, cu următorul conținut: *„Urmărirea penală reprezintă activitatea procesuală, realizată de către partea acuzării, în vederea stabilirii*

faptului infracțiunii și a descoperirii persoanei care a comis-o” și cu pct. 22¹) - „Învinuirea reprezintă afirmația, teza înaintată, în ordinea prevăzută de lege, de către organele de stat (persoanele cu funcție de răspundere), care efectuează urmărirea penală sau partea vătămată, referitor la comiterea infracțiunii de o anumită persoană și, respectiv, despre prezența temeiurilor tragerii ei la răspundere penală”.

3. Se recomandă introducerea unui nou articol în CPP al RM – art. 28¹, cu titlul *„Principiul disponibilității în procesul penal”*, în următoarea redacție: *„Realizarea funcției învinuirii de către partea vătămată, partea civilă și reprezentanții acestora se manifestă în faptul că aceste persoane, în procesul penal, susțin pe deplin sau în parte poziția acuzatorului de stat. De voința părții vătămate depinde începerea urmăririi penale și evoluția de mai departe a cauzei penale în cauzele de acuzare private”.*

4. CPP nu reglementează temeiurile și posibilitatea participării unui grup de procurori la susținerea învinuirii. Se recomandă, în acest sens, completarea art. 320 cu un nou alin. (3¹), cu următorul conținut: *„În caz de complexitate deosebită sau de volum mare al învinuirii, inclusiv exercitarea învinuirii pe un număr mare de fapte ale activității infracționale, caracterul complicat al probatoriului și al calificării infracțiunilor, numărul mare de inculpați, la susținerea acuzării, în instanța de fond, poate participa un grup de procurori”.*

Avantajele unor asemenea recomandări vizează:

- latura teoretică, fiind realizată o generalizare, o sistematizare și o actualizare a doctrinei referitor la instituția învinuirii, a fost specificată funcția învinuirii publice și a celei private, precum și mecanismul procesual de realizare a învinuirii în faza de urmărire penală și la judecarea în fond;

- latura practică, soluțiile propuse și evidențiate făcând posibilă conformarea reglementărilor procesual-penale din cadrul instituției învinuirii la cerințele și exigențele impuse de practica judiciară, precum și la reglementările internaționale din domeniul vizat. Aceste soluții vin să contribuie la o evidentă eficientizare a activității de acuzare, de înaintare și susținere a învinuirii în faza urmăririi penale și în faza judecării în fond.

Impactul rezultatelor în sfera și asupra domeniului evidențiat constă în reconceptualizarea și în sistematizarea, conform reglementările interne și internaționale, a funcției învinuirii în faza de urmărire penală și la judecarea în fond, ajungându-se, ca finalitate, la o contribuție corespunzătoare, suficientă, obiectivă și corectă pe segmentul înlăptuirii justiției în cauzele penale.

Planul de cercetări științifice de perspectivă se referă la:

1) continuarea cercetărilor din domeniul esenței, conținutul și a particularităților specifice funcției învinuirii în procesul penal, cu scopul de a identifica și a propune soluții argumentate în acest domeniu;

2) aprofundarea cunoștințelor în domeniul susținerii învinuirii în faza de urmărire penală și la judecarea în fond a cauzei penale;

3) continuarea cercetărilor în vederea uniformizării și sistematizării modificărilor și completărilor care urmează a fi operate în cadrul legii procesual-penale a RM cu referire la mecanismul și conținutul instituției învinuirii;

4) continuarea investigațiilor cu referire la evoluția istorică a instituției învinuirii și la interpretarea acesteia din punct de vedere a dreptului procesual-penal comparat.

BIBLIOGRAFIE

1. Vîzdoaga T. Exercițarea acuzării în instanța de fond: probleme și perspective. Autoreferat al tezei de doctor în drept. Chișinău: 2002. 25 p.

2. Dolea I. Drepturile persoanei în probatoriul penal. Conceptul promovării elementului privat. Chișinău: Cartea Juridică, 2009. 416 p.

3. Magherescu D. Învinuirea și modificarea învinuirii. În: Revista Națională de Drept, 2004, nr. 8 (august), p. 36-40.

4. Фаткуллин Ф. Н. Изменение обвинения. М.: 1971. 164 p.

5. Фойницкий И. Я. Курс уголовного производства. Т. 2. СПб: 1996. 605 p.

6. Савицкий В. М. Государственное обвинение в суде. М.: 1971. 343 p.

7. Theodoru Gr. Tratat de drept procesual penal. București: Ed. Hamangiu, 2013. 880 p.

8. Zamfir V. Reglementarea punerii sub învinuire. Actualitate și perspective. Știință și codificare în România. În: Comunicări prezentate la Sesiunea științifică a Institutului de cercetări Juridice. Institutul de cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române. București: Ed. Universul Juridic, 2013, p. 830-839.

9. Neagu I., Damaschin M. Tratat de procedură penală. Partea specială. În lumina noului Cod de procedură penală. București: Ed. Universul Juridic, 2015. 700 p.

10. Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Coordonator M. Udrouiu. București: Ed. C. H. Beck, 2015. 1691 p.

11. Engel și alții vs. Olanda – Sancțiuni și proceduri disciplinare militare. <https://jurisprudentacedo.com/ENGEL-SI-ALTII-c.-OLANDEI-Sanctiuni-si-proceduri-disciplinare-militare.html>. Vizitat: 26.05.2018.

12. Dolea, I., Roman D., Sedlețchi Iu. et. al. Drept procesual penal. Chișinău: Cartier Juridic, 2005. 960 p.

13. Ягофаров Ф. М. Механизм реализации функции обвинения при рассмотрении дела судом первой инстанции. Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Оренбург: 2003. 231 p.
14. Lichii V. Urmărirea penală (studiu comparat). Chișinău: Centrul de instruire a Judecătorilor și Centrul de Drept, 2000. 166 p.
15. Эльдаров М. Потерпевшему дать права частного обвинителя. În: Российская юстиция, 1997, №8, p. 21-25.
16. Михайлов А. А. Изменение прокурором обвинения и отказ прокурора от обвинения в суде первой инстанции. Диссертация кандидата юридических наук. Томск: 2008. 269 p.
17. Rusu L. Acuzarea în cadrul procesului penal contradictorial. În: Revista Națională de Drept, 2015, nr. 11, p. 62-66.
18. Даровских С. М. Принцип состязательности в уголовном процессе России и механизм его реализации. Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Челябинск: Южно-Уральский Государственный Университет, 2001. 219 p.
19. Жогин Н. В., Фаткуллин Ф. Н. Возбуждение уголовного дела. М.: 1961. 206 p.
20. Халиулин А. Г. Уголовное преследование как функция Прокуратуры Российской Федерации. Диссертация на соискание степени доктора юридических наук. М.: 1997. 261 p.
21. Соловьев А. Б., Якубович Н. А. К вопросу о концепции правового обеспечения функции уголовного преследования În: Современные проблемы уголовного права, процесса и криминалистики. Кемерово: 1996, p. 31-35.
22. Ларин А. М. Расследование по уголовному делу: процессуальные функции. М.: 1986. 160 p.
23. Харчикова В. Ш. Формирование обвинения в уголовном процессе России. Диссертация кандидата юридических наук. Кемерово: 2004. 207 p.
24. Оборин Д. Е. Привлечение в качестве обвиняемого в российском уголовном процессе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. СПб: 2005. 183 p.
25. Шимановский В. В. Привлечение в качестве обвиняемого на предварительном следствии. Л.: Ин-т усовершенств. следств. Работы, 1983. 48 p.
26. Комментарий к УПК РФ. Под ред. А. В. Смирнова. СПб: 2003. 1008 p.
27. Magherescu D. Punerea sub învinuire și modificarea acesteia (Aspecte comparative). În: Revista Națională de Drept, 2005, nr. 5 (mai), p. 64-68.

28. Magherescu D. Modificarea învinuirii în prima instanță: aspecte comparative. București: Ed. Wolters Kluwer, 2016. 224 p.
29. Lazări D. Etica actului de acuzare al procurorului. În: Revista Națională de Drept, 2005, nr. 7 (iulie), p. 47-48.
30. Dolea I. Asigurarea drepturilor persoanei în probatoriul penal. Autoreferat al tezei de doctor habilitat în drept. Chișinău: 2009. 43 p.
31. Лупинская П. А. Решения в уголовном судопроизводстве: теория, законодательство и практика. М.: 2006. 174 p.
32. Фаткуллин Ф. Н. Обвинение и судебный приговор. Издательство Казанского Университета, 1965. 532 p.
33. Zamfir V. Învinuitul – subiect al procesului penal. În: Legea și Viața. 2013, nr. 1 (ianuarie), p. 42-47.
34. Zamfir V., Bînzari Gr. Unele reflecții asupra temeiurilor, condițiilor și procedurii înaintării acuzării. În: Jurnalul Juridic Național, 2017, nr 5 (27), p. 72-76.
35. Zamfir V., Bînzari Gr. Punerea sub învinuire în procesul penal: temeiurile, condițiile, procedura și importanța. În: Legea și viața, 2017, nr. 10, p. 50-54.
36. Lungu V., Zamfir V. Aspecte teoretico-juridice privind noțiunea și esența instituției învinuitului în faza de urmărire penală. În: Legea și Viața, 2011, nr. 12 (decembrie), p. 4-9.

ADNOTARE

**Zamfir V. „Instituția învinuirii în procesul penal”. Teză de doctor în drept.
Specialitatea științifică: 554.03 - Drept procesual penal. Chișinău, 2018**

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia compusă din 354 titluri, 180 pagini text de bază. Rezultatele sunt publicate în 8 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: învinuire, învinuit, acuzare, punere sub învinuire, înaintarea acuzării, rechizitoriul, urmărire penală, procuror, apărător, modificarea învinuirii, renunțare la învinuire.

Domeniul de studiu. Lucrarea aparține domeniului dreptului procesual penal.

Scopul tezei îl constituie studierea multilaterală și complexă a teoriei, practicii și reglementărilor juridice ale instituției învinuirii în procesul penal.

Obiectivele lucrării: atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor *obiective*: analiza lucrărilor științifice din doctrina penală autohtonă și cea străină publicate la tematica problemei investigate; dezvăluirea conținutului și esenței instituției învinuirii în procesul penal; analiza esenței funcției învinuirii exercitată de procuror și organul de urmărire penală; analiza statutului juridic al persoanelor, abilitate cu exercitarea funcției învinuirii în procesul penal; conturarea conținutului și esenței funcției învinuirii private; reflectarea specificului în realizarea învinuirii în faza urmăririi penale; reliefaarea particularităților realizării învinuirii în instanța de fond; fundamentarea și conturarea problemei științifice importante soluționate privind instituția învinuirii; formularea concluziilor, recomandărilor și a propunerilor de *lege ferenda* în privința perfecționării normelor procesual-penale.

Noutatea și originalitatea științifică. Noutatea și originalitatea științifică a tezei de doctorat cuprinde, o analiză sistemică a instituției învinuirii în procesul penal, în calitatea ei de element obligatoriu al contradictorialității procesului penal. Această investigație științifică reprezintă o cercetare monografică a instituției învinuirii în procesul penal. Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat și de faptul că a fost realizată o lucrare complexă a instituției învinuirii în procesul penal, în baza căroră au fost formulate concluzii și recomandări teoretice pentru perfecționarea continuă a practicii și legislației în domeniu.

Problema științifică de importanță majoră soluționată a constat în analiza și reevaluarea cadrului practico-legislativ al instituției învinuirii, urmărindu-se relevarea caracterului și specificului ei, fapt de natură să contribuie la perfecționarea și eficientizarea normativului procesual penal din acest domeniu.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Importanța teoretică a tezei rezidă în cercetarea complexă a instituției învinuirii în procesul penal, definirea bazelor conceptuale în materia dreptului procesual penal, cuprinderea unor vaste materiale teoretice și practice în vederea urmăririi evoluției legislației procesual-penale, a teoriei și practicii în domeniu, trasarea de noi perspective asupra cadrului teoretico-metodologic în domeniul cercetat. Lucrarea se manifestă printr-o serie de recomandări, dar și propuneri de *lege ferenda*, care pot fi însușite de organul legislativ pentru îmbunătățirea normativului procesual-penal. Examinarea dispozițiilor legale, pot contribui la o îmbunătățire calitativă a prevederilor legale în materie.

Implementarea rezultatelor științifice. Concepțiile și concluziile de bază ale tezei au fost expuse prin conținutul mai multor lucrări științifice, constituind, în același timp, subiectul unor referate prezentate la conferințe științifice naționale și internaționale. Rezultatele științifice din cadrul tezei pot fi utile procesului didactic din instituțiile de învățământ cu profil juridic.

ANNOTATION

**Zamfir V. “The institution of prosecution in criminal trial”. PhD thesis in law.
554.03 - Criminal procedure law. Chisinau, 2018**

Structure of the thesis: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography composed of 354 titles, 180 pages of basic text. The results are published in 8 scientific papers.

Keywords: charge, defendant, accusation, bring an accusation, laying charges, indictment, criminal prosecution, prosecutor, defender, change of accusation, waiver of prosecution.

Field of study. The paper belongs to the field of criminal procedure law.

Purpose of the thesis. The purpose of the thesis is the multilateral and complex study of the theory, practice and legal regulations of the institution of indictment in the criminal trial, highlighting the levers to improve the criminal procedure regulations of the accusation function.

Objectives of the paper: Achieving the proposed goal involves achieving the following *objectives*: analysis of the scientific papers from the native and foreign criminal doctrine published on the topic of the investigated problem; disclosure of the content and essence of the institution of the accusation in the criminal proceedings; analysis of the essence of the prosecution function of the prosecutor and the criminal prosecution body; analysis of the legal status of persons, reflection of the specificity in making the accusation at the stage of the prosecution; highlighting the peculiarities of the indictment in the court of first instance; substantiation and outlining of the important scientific issue solved regarding the institution of the accusation; formulating the conclusions, recommendations and proposals of *lege ferenda* on the improvement of criminal procedure regulations.

Scientific novelty and originality. The scientific novelty and originality of the doctoral dissertation is about to include a systemic analysis of the institution of the accusation in the criminal trial, as a mandatory element of the adversary nature of the criminal process. This scientific investigation is a monographic survey of the institution of the indictment in the criminal trial. The innovative character of the obtained results is determined by the fact that a complex work of the institution of indictment in the criminal trial has been carried out, on the basis of which theoretical conclusions and recommendations were formulated.

The scientific issue of major importance, which was solved, *consisted* in the conceptualization of the accusation in the criminal trial, in the analysis and re-evaluation of its practical legislative framework, *aiming* to reveal its character and its specificity *in order* to contribute to the improvement and efficiency of the criminal procedure standards in this area.

Theoretical significance and applicative value of the work. The theoretical importance of the thesis lies in the complex investigation of the institution of accusation in the criminal trial, the definition of the conceptual bases in the field of criminal procedure law, the inclusion of vast theoretical and practical materials in order to follow the evolution of the criminal procedure law, the theory and the practice in the field, laying perspectives on the theoretical and methodological framework in the researched field. The work is manifested through a series of recommendations, as well as proposals of *lege ferenda*. Examination of the legal provisions can contribute to a qualitative improvement of the legal provisions in the field.

Implementation of scientific results. The basic concepts and conclusions of the thesis were exposed by the content of several scientific papers, being meanwhile the subject of papers presented at national and international scientific conferences. The scientific results of the thesis may be useful to the teaching process of the institutions providing legal education.

АННОТАЦИЯ

Замфир В. «Институт обвинения в уголовном судопроизводстве». Докторская диссертация в области права. Специальность: 554.03 - Уголовно-процессуальное право. Кишинэу, 2018

Структура диссертации: Введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиография, состоящая из 354 наименований, 180 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 8 научных статьях.

Ключевые слова: инкриминирование, обвиняемый, обвинение, предъявление обвинения, выдвижение обвинения, обвинительное заключение, уголовное преследование, прокурор, защитник, изменение обвинения, отказ от обвинений.

Область исследования. Работа относится к области уголовного процесса.

Цель диссертации. Целью диссертации является многостороннее и комплексное изучение теории, практики и правовых норм института обвинения в уголовном судопроизводстве.

Задачи работы: Достижение предлагаемой цели предполагает решение следующих задач: анализ отечественной и иностранной доктрины по теме исследуемой проблемы; раскрытие содержания и сущности института обвинения; анализ сущности функции обвинения, осуществляемой прокурором и органом уголовного преследования; анализ правового статуса лиц, уполномоченных выполнять функцию обвинения; изложение содержания и сущности функции частного обвинения; отражение специфики обвинения на стадии уголовного преследования и в суде первой инстанции; обоснование и очертание решенной важной научной проблемы института обвинения; формулирование выводов, рекомендаций и предложений *lege ferendo*по улучшению уголовно-процессуальных норм.

Научная новизна и оригинальность. Научная новизна и оригинальность докторской диссертации включает системный анализ института предъявления обвинения в уголовном судопроизводстве в качестве обязательного элемента состязательности уголовного судопроизводства. Инновационный характер полученных результатов также определяется тем, что была проведена комплексная работа по изучению института обвинения в уголовном судопроизводстве, на основе которой были сформулированы теоретические выводы и рекомендации.

Решенная научная проблема состоит в концептуализации обвинения в уголовном судопроизводстве, в анализе и переоценке его практико-законодательной базы, *направленной* на выявление его характера и специфики *в целях* содействия улучшению и повышению эффективности уголовно-процессуальных норм в данной области.

Теоретическая значимость и прикладная ценность работы. Теоретическая значимость диссертации заключается в комплексном исследовании института обвинения в уголовном судопроизводстве, определении концептуальных основ в области уголовно-процессуального права, включении обширных теоретических и практических материалов для отслеживания эволюции уголовно-процессуального права, теории и практики в этой области. Работа представлена в виде ряда рекомендаций, а также предложений *lege ferenda*, которые могут быть взяты на заметку законодательным органом.

Внедрение научных результатов. Основные понятия и выводы диссертации были раскрыты в нескольких научных работах, будучи также предметом докладов, представленных на национальных и международных научных конференциях. Научные результаты диссертации могут быть полезны для учебного процесса юридических учебных заведений.

ZAMFIR Vasile

INSTITUȚIA ÎNVINUIRII ÎN PROCESUL PENAL

Specialitatea științifică: 554.03 – Drept procesual penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 28.05.2018.
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,66

Formatul hârtiei 60x80 ¹/₁₆.
Tirajul: 50 ex.
Comanda nr. _____.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A. Mateevici, 60, Chișinău, MD-2016